

već na prvi pogled otraga vidljivo da ne pripadaju izvornoj cjelini.

Ove orgulje danas imaju 16 registara (izvorno 13) koji se uključuju izvlačenjem malih drvenih ručica, smještenih s lijeve i desne strane klavijatura u sviraoniku. Dispozicija orgulja posjeduje klasicističke karakteristike u kojima se, međutim, još uvijek osjeća snažni utjecaj kasnobarokne tradicije, što je i jedno od obilježja Fischerova rada. Sviranjem na ovim orguljama još se uvijek može postići vjerna slika izvornog zvuka koji je, prema riječima Ladislava Šabana, "klasicistički zamišljen, muževan i izvrsno prilagođen crkvenom prostoru".

Današnje stanje ovog vrlo vrijednoga povijesnog glazbala valpovačke župne crkve dosta je loše. Iako se na orguljama i danas redovito svira, njihov zvuk izgubio je dosta od svoje izvorne kakvoće. Posljednje temeljito čišćenje orgulja obavljeno je daleke 1964. godine, kada je i kućište lakirano. Dugogodišnja zapuštenost razlog je što od 16 registara, koliko ih danas imaju ove orgulje, radi nažalost jedva polovica, dok su ostali djelomično ili potpuno izvan svake uporabe.

Kako se radi o vjerojatno jedinom ovako dobro usčuvanom primjerku orgulja vrsnog graditelja Caspara Fischera u nas, treba se nadati da će u skorij budućnosti biti kvalitetno obnovljene. Ostale njegove orgulje u Petrijevcima (1807.) i Osijeku (1830. dovršio ih njegov sin Johann) već su podosta izgubile od izvornog Fischerovog djela, a sudbina tolikih orgulja (oko 1800.) nije nam poznata.

I dok se u povijesti orguljarstva Austrije, primjerice, priznaje veličina tamošnjeg graditelja Antona Roemera, koji je gradio i za Hrvatsku, za vrsnog se bačkog majstora Fischera u nas jedva zna. Njegovo je djelo, nažalost, slabo istraženo, pa stoga nije ni vrednovano onako kako zaslužuje. No, rijetko je koji od naših orguljara ostavio i toliko dostojnih nastavljača svoje radionice, osnivača samostalnih radionica iz kojih se Fischerovo zanatsko umijeće plodonosno širilo gornjom Hrvatskom, s jednim centrom u Zagrebu (radionice Antuna Werlea i Pavla Pumpa) i drugim centrom u Osijeku (radionica obitelji Fabing).

Iz poštovanja prema majstoru Fischeru i njegovu djelu, ove valpovačke orgulje treba sačuvati u što izvornijem obliku, bez nepotrebnih intervencija koje bi zadirale u samu strukturu instrumenta i elektrifikacije, kao danas u nas čestih, ali ne i najboljih, načina restauracije ovih povijesnih glazbala!

Ove su orgulje danas doista rijetki spomenik kulture čije značenje daleko nadilazi lokalne okvire. Spomenik su ne samo majstoru Fischeru i njegovoj radionici, nego i stoljetnoj tradiciji gradnje orgulja u Hrvatskoj.

Damir Stanić

OBLJETNICE

ANICA NEVOLIĆ POLA VIJEKA S CRKVENOM GLAZBOM

Posve predano i odgovorno služiti Crkvi 50 godina znači neprijeporno pripadati Bogu. Anici Nevolić, orguljašici-zborovoditeljici, ovo je služenje smisao života radi kojega nije osnovala ni svoju obitelj. Cijelo svoje biće daruje Crkvi i vjernicima.

Rođena 1930. godine u Petrovaradinu, kao jedino dijete Ivana i Angele Nevolić, završila je ovdje osnovnu a u Sr. Karlovcima srednju školu. U drevnom gradu Petrovaradinu, starom preko 2.000 godina, mjestu sa slavnom povijesnom, kulturnom i osobito kršćanskom prošlošću, rasla je Anica i sazrijevala u ozračju navedenih vrijednosti. Na nju je osobito djelovala kršćanska tradicija naselja. Sa svojom pobožnom majkom Angelom, rod. Fabijanac, redovito je pohađala svoju župnu crkvu Uzvišenja sv. Križa. Zavaljeti crkveni život nije možda nigdje bilo lakše, nego u ovom mjestu sa četiri crkve. Dodamo li ovome djelovanje petrovaradinskih orguljaša, poput skladatelja Franje Štefanovića (tvorca dječje opere), Stanislava Prepreka (majstora glazbene lirike i improvizacije) i nastavnika glazbe Petra Vukovića, onda sve postaje još jasnije.

U takvoj sredini Anica Nevolić je živjela životom Crkve. U svojoj 16. godini već je među pjevačima svoje župe. Po nagovoru svoje krizmane kume Verice Ivanić počela je 1947. godine s vježbanjem na harmoniju. Vježbala je po Bungartovoj školi mada nikada ranije na tako nešto nije ni pomislila. Glazbeno prosječno nadarena, s oskudnim znanjem iz glazbene teorije, vježbala je mukotrpno, ali ustrajno. Kao dječak, prolazeći kroz crkvenu portu, zastajao sam ponekad pored otvorene sakristije i slušao, a ponekad i gledao, kako Anica Nevolić neumorno vježba. Ponekad sam i ušao u sakristiju i radozno razgledao harmonij na čijim je tipkama Anica ispisala alfabetske nazive tonova. Ta je dosjetka olakšavala njeno vježbanje.

Prvi Aničin orguljaški nastup uslijedio je u spomenutoj crkvi 11. siječnja 1948. godine na dačkoj misi. To je bio presudni događaj u njenom životu. Započevši tako svoju orguljašku službu odmah se prihvatila osnivanja mješovitoga crkvenog zbora, koji ovdje nije postojao. Prvu četverglasnu skladbu, misu F. S. Vilhara, otpjevao je ovaj zbor na Duhove 1949. godine. Anica otada s uspjehom vodi i dječji i odrasli crkveni zbor. Kada su 1949. godine u Petrovaradin došle sestre milosrdnice sv. Vinke Paulskog Anica je otada 9 godina učila sviranje na harmoniju i klaviru pod vodstvom sestre Helme Cvetnić. Kod nje je 3 godine učila i solfeggio. Svoj pjevački repertoar obogaćivala je crkvenim popijevkama koje je prepisivala iz raznih tiskanih i rukopisnih zbirki do kojih je došla u raznim mjestima naše domovine. Međutim, ne poznavajući cecilijanski pokret nije ni slutila da je

većina tih popjevaka necrkvena. Takvo stanje promijenilo se iz temelja 1967. godine zahvaljujući suradnji sa skladateljem Stanislavom Preprekom do koje je došlo mojim posredništvom. Ovu jedinstvenu i neobično plodnu suradnju posebno sam opisao u članku u 1. broju *Sv. Cecilije* 1988. godine. Obilnim i vrijednim Preprekovim skladateljskim doprinosom Anica je obnovila pjevanje u svojoj župnoj crkvi dok je velik dio tog doprinosa i tiskan.

Tijekom suradnje sa S. Preprekom Anica je došla do spoznaje što je prava crkvena glazba pa otada djeluje s još većim žarom. Ovo je nedvojbeno bio prijelomni period u njenoj orguljaškoj praksi. Ponesena i preporođena Preprekovim skladbama sastavila je 1970. godine pjevnik za potrebe svoga crkvenog zbora s naslovom *Slava Bogu*. Po Preprekovu naputku unaprijed sastavlja i zapisuje rasporede svojih orguljaških funkcija, koje kasnije unosi u posebnu knjigu. Također vodi i ostalu korsku administraciju: popis zbornih pokusa, notnog arhiva i dr. Svoj srebrni jubilej proslavila je u navedenoj župi 1973. godine i tom prigodom izdala knjižicu s naslovom *Pjevajmo Gospodinu pjesmu novu* u kojoj je opisala svoju dotadašnju orguljašku djelatnost.

Preseljenjem u Novi Sad 1966. godine i stjecanjem raznih okolnosti tijekom 8 godina napustila je orguljašku službu u Petrovaradinu krajem 1974. godine i odmah nastupila službu orguljaša-zborovođe u župnoj crkvi Imena Bl. Dj. Marije u Novom Sadu. U ovoj najvećoj novosadskoj crkvi preuzima vodstvo hrvatskoga crkvenog zbora, koji je do njenog dolaska pjevao samo jednoglasno i ponekad dvoglasno. Međutim, pjevači su brzo naučili pjevati četveroglasno pa je i ovdje Aničinim nastojanjem utemeljen mješoviti zbor. Njen petrovaradinski crkveno-glazbeni repertoar odlično je naučio zbor ove župe pa ga otada promiče na novosadskom tlu. Nakon 10-obljetnog djelovanja ovaj zbor je sebi izglastao ime *Laudanti* što znači Hvalitelji. I sa bivšim i sadašnjim zborom nastupala je naša jubilarica u mnogim crkvama Srijema, Bačke i Slavonije.

U župi Imena Marijina proslavila je Anica Nevolić 1978. godine svoju 30-obljetnu orguljašku službu izdajući tom prigodom knjižicu s naslovom *Slatko je pjevati Bogu našemu* u kojoj je opisala svoju crkveno-glazbenu djelatnost. Nakon 10 godina proslavila je u istoj župi i 40-obljetnicu svoga djelovanja kao orguljaš-zborovođa. Tom slavlju bili su nazočni mnogobrojni vjernici i mnogi ugledni uzvanici. Slavljenica je tada priredila izložbu svoga crkveno-glazbenog repertoara s prilozima notnih rukopisa skladatelja S. Prepreka i svim njegovim tiskanim crkvenim i orguljskim skladbama.

Zbog uspješnoga dugogodišnjeg djelovanja na polju crkvene glazbe Anica Nevolić je 1990. godine imenovana članom Liturgijskog vijeća za crkvenu glazbu u subotičkoj biskupiji u trajanju 5 godina. U isto vijeće imenovana je ponovno 1995. godine.

Voljom Božjom dočekala je naša slavljenica i 50. obljetnicu svoje orguljaške službe, svoj zlatni jubilej. Ovaj izuzetni događaj proslavila je 11. siječnja ove, 1998. godine. Tog dana, na blagdan Krštenja Gospodinova, sv. misu zahvalnicu u novosadskoj crkvi Imena Marijina, s početkom u 10 sati, predvodio je subotički biskup Janoš **Penzeš** uz sudjelovanje zrenjaninskog biskupa Lasla **Hužvara**, tajnika subotičke biskupije Slavka **Večerina** i domaćeg župnika, dekana Janoša **Strikovića**. Nakon poluvjekovne orguljaške službe jubilarica je sebi izabrala najbolje moguće geslo: "Pjevat ću Gospodinu dokle god živim, svirat ću Bogu svome dokle god me bude". Napisala je i malu brošuru u kojoj su zabilježeni najznačajniji događaji iz njene orguljaške prakse.

Vršeći orguljašku službu naša je slavljenica ravnala stotinama pjevača, a uz njeno sviranje i pjevanje tisuće vjernika slavilo je liturgiju uzvišenije i radosnije. Slavljenica je Bogu u čast svirala na orguljama više od 13.000 puta. Imena većine cecilijanskih skladatelja čije je skladbe izvodila jesu ova: Stanislav Preprek, Petar Ivanišić (Crnkovački), Anselmo Canjuga, Zlatko Špoljar, Franjo Lučić, Rudolf Tačlik, Vinko Žganec, Josip Vrhovski, Franjo Dugan st., Peter Griesbacher, Caspar Ett. Uz skladbe ovih skladatelja izvodi i dosta narodnih crkvenih i koralnih popjevaka kao i VIII. koralnu misu *De Angelis*.

Na kraju sažetoga prikaza o poluvjekovnoj orguljaškoj službi Anice Nevolić i nehotice se prisjećam početka. Naša jubilarica s ponosom se može osvrnuti na svoj dosadašnji život ispunjen kršćanskom radošću zbog služenja Crkvi. Pošto takvo služenje zahtijeva odricanje od mnogih ovozemaljskih navika i želja, posve je razumljivo što ovih poslenika ima vrlo malo. Ali, budući da je Bog svemoguć, vjerujem da će svojoj Crkvi podariti služitelje koji će rado poći putem kojim već dugo ide naša zlatna jubilarica.

Anici Nevolić želim još mnogo sati, dana i godina, neka pjeva uz zvuke orgulja sa svojim pjevačima-hvaliteljima Bogu u čast i slavu, a vjernicima na spasenje duša.

Đuro Rajković

Uredništvo *Svete Cecilije* čestita požrtvovnoj i plodnoj crkvenoj glazbenici Anici Nevolić zlatni jubilej djelovanja na području liturgijske glazbe.